

strate that through the volunteer work the elderly can expand their social circle and boost their self-affirmation. Through volunteer activities, they can also maintain normal physical functioning, as well as good interaction with the society. As noted in previous researches active prosocial behavior helps elderly people in boosting their self-affirmation and relieving their stress. Besides physical and psychological satisfaction, they can also realize their potential and be reassured of their value. Volunteering can lower their stress, frustration, and anxiety. Thus, volunteering is seen as an important way of using spiritual and employment potential of older people. It is noted that volunteering is important in the larger context of successful aging. The author outlines the issues for future research, such as psychological readiness of elderly people to different types of volunteer activities, determination of prosocial activity in this age, etc.

Key words: prosocial behavior, voluntireeng, late adulthood, prosocial activity, identity, long-term forms of helping behavior.

Крайніков Е.В., Прокопович Є.М., Трутенко Н.А.
ОСОБЛИВОСТІ ОБРАЗУ ВЛАСНОГО ТІЛА У ЖІНОК З РІЗНИМИ
ТИПАМИ РАННЬОЇ ПРИХИЛЬНОСТІ

Крайніков Е.В., Прокопович Є.М., Трутенко Н.А. Особливості образу власного тіла у жінок з різними типами ранньої прихильності. Статтю присвячено дослідженню впливу типу ранньої прихильності на формування образу власного тіла в жінок. Проведене нами емпіричне дослідження показало, що на формування образу тіла перший і найважливіший вплив мають відносини з матір'ю, їхня якість і глибина. Вони також визначають рівень самоствавлення дитини в майбутньому, що також впливає на образ її тіла. Надалі факторами, які коригують образ тіла людини, будуть очікування і ставлення до образу її тіла значущих для неї осіб, характер відносин з якими також визначається внутрішньої робочою моделлю прихильності індивіда. Отримані дані покладено в основу рекомендацій щодо корекційної роботи із відповідною категорією клієнтів.

Ключові слова: образ тіла, прихильність, самоствавлення, відношення із матір'ю, ауто-симпатія, перфекціонізм, інтерес до себе.

Крайніков Э.В., Прокопович Е.М., Трутенко Н.А.. Особенности образа собственного тела у женщин с различными типами ранней привязанности. Статья посвящена исследованию влияния типа ранней привязанности на формирование образа собственного тела у женщин. Проведенное нами эмпирическое исследование показало, что на формирование образа тела первое и самое важное влияние оказывают отношения с матерью, их качество и глубина. Они также определяют уровень самоотношения ребенка в будущем, что также влияет на образ его тела. В дальнейшем факторами, которые корректируют образ тела человека, будут ожидания и отношение к образу его тела значимых для него людей, характер отношений с которыми также определяется внутренней рабочей моделью привязанности индивида. Полученные данные положены в основу рекомендаций по коррекционной работы с соответствующей категорией клиентов.

Ключевые слова: образ тела, привязанность, самоотношение, отношения с матерью, ауто-симпатия, перфекционизм, интерес к себе.

Вступ. У сучасному суспільстві загальна привабливість все частіше вважається важливою перевагою жінки, а образ стрункого, красивого тіла – ідеалом, на якому зосереджені прагнення багатьох. Соціальні установки, що спрямовані на звеличення ідеального тіла, визнають його красу як показник не тільки фізичного здоров'я або хорошою спадковості, а й як неодмінний атрибут, не мати який вважається соромно, враховуючи можливості, що надаються суспільством для його досягнення

Вихідні передумови. Невдоволення власним образом тіла [5] – це складний комплекс емоцій, думок, оцінок, установок і очікувань, пов'язаний з власним зовнішнім виглядом. Негативний образ тіла [8] передбачає наявність в уявленні людини певного ідеалу, часто малореалістичного, недосягнення якого сприймається як крах особистості. Основною причиною негативного сприйняття образу власного тіла сучасні дослідники вважають проблеми, які виникали на етапі його формування. Взаємини з близькими людьми в дитинстві [3], прийняття дитини і її фізичного вигляду впливають на ставлення індивіда до себе та свого образу тіла [6]. Спочатку близькі стосунки матері з дитиною, встановлені на етапі ранньої прихильності, визначальним чином впливають на особистість дитини та її ставлення до себе [1]. Пізніше факторами, що формують образ тіла індивіда, стають установки і ставлення до тілесних питань в родині, а потім – реакції на його зовнішність друзів, однолітків, родичів і громадські стандарти, які вбирає дитина по мірі розвитку.

Формулювання цілей. З метою дослідження особливостей образу власного тіла у жінок із різними типами ранньої прихильності нами були поставлені такі завдання: проаналізувати літературні джерела, з проблем ранньої прихильності, психологічних особливостей жінок та сприйняття ними образу власного тіла; розробити програму емпіричного дослідження; провести емпіричне дослідження особливостей сприйняття образу власного тіла у жінок із різними типами ранньої прихильності; розробити практичні рекомендації щодо психологічної інтервенції, спрямованої на оптимізацію образу тіла у жінок.

Виклад методики і результатів дослідження. Характер взаємин прихильності дає основу для формування особливої соціальної ситуації розвитку особистості, визначаючи самооцінку дитини і впливаючи на її ставлення до свого тіла в майбутньому [2]. Певний тип ставлення матері до дитини, таке як відторгнення, нечутливість до її потреб, неприйняття, неповага, віддаленість, будучи запорукою встановлення відносин ненадійною прихильності, впливає і на само ставлення дитини до себе, зокрема й до власного образу тіла. Крім того, ці відносини, будучи основною робочою моделлю, що покладена в основу майбутніх взаємин, визначають те, як людина буде оцінювати себе в подальшому, обумовлюють очікування нею схожої оцінки з боку інших в майбутньому.

Основними факторами впливу на формування образу тіла індивіда в ранньому дитинстві є емоційно-ціннісне ставлення до особистості її батьків або постатей, що їх замінюють; в шкільному та підлітковому віці – ставлення найближчого оточення і однолітків, а також гендерні, культурно-соціальні стереотипи, що стосуються зовнішності, які транслюються ЗМІ. Проте існують дослідження, результати яких показують, що чим вищою є самооцінка індивіда і його позитивне ставлення до себе, тим менший вплив на його сприйняття власного тіла мають ці стереотипи.

У результаті аналізу сучасних досліджень отримано підтвердження того, що рівень розвитку образу тіла і позитивне або негативне сприйняття його, також як і самооцінка людини, залежить від відносин прихильності, сформованих в ранньому дитинстві і якості взаємин в сім'ї, в якій виховувався дитина. Оскі-

льки тип прихильності, сформований в ранньому дитинстві, може піддаватися змінам з отриманням нового досвіду, можна припустити, що за допомогою позитивно-підкріплюючих самооцінку відносин можливо провести коригування образу тіла у періоді дорослості.

З метою дослідження особливостей образу тіла у жінок з різними стилями ранньої прихильності ми використовували такі методики: 1) Методика «Досвід близьких стосунків» К. Бреннана і Р.К. Фрейли в адаптації Т.В. Казанцевой для визначення типу прихильності, внутрішньої робочої моделі, що покладено в основу прихильності досліджуваних. 2) Опитувальник міжособистісних відносин «Фундаментальні міжособистісні відносини» (FIRO-B) В. Шутца в адаптації А.А. Рукавишнікова для оцінки особливостей міжособистісної комунікації, що притаманні для досліджуваних, та їхніх внутрішніх робочих моделей прихильності. 3) «Опитувальник образу власного тіла» О.А. Скугаревського і С.В. Сивухи для кількісного визначення рівня задоволеності образом власного тіла [7]. 4) Методика «Шкала оцінки харчової поведінки» О.А. Скугаревського і С.В. Сивухи для оцінки складових незадовільного образу тіла [4]. 5) Скорочений багатофакторний опитувальник для дослідження особистості Міні-мульти Дж. Кінканна в адаптації В.П. Зайцева і В.Н. Козюля (1981) [11]. 6) «Опитувальник самоствавлення» В.В. Століна і С.Р. Пантелєєва (1985) для виявлення рівня самоствавлення до себе [10].

Особливості дослідженої вибірки відображено у табл. 1, рис. 1 та рис. 2.

Таблиця 1

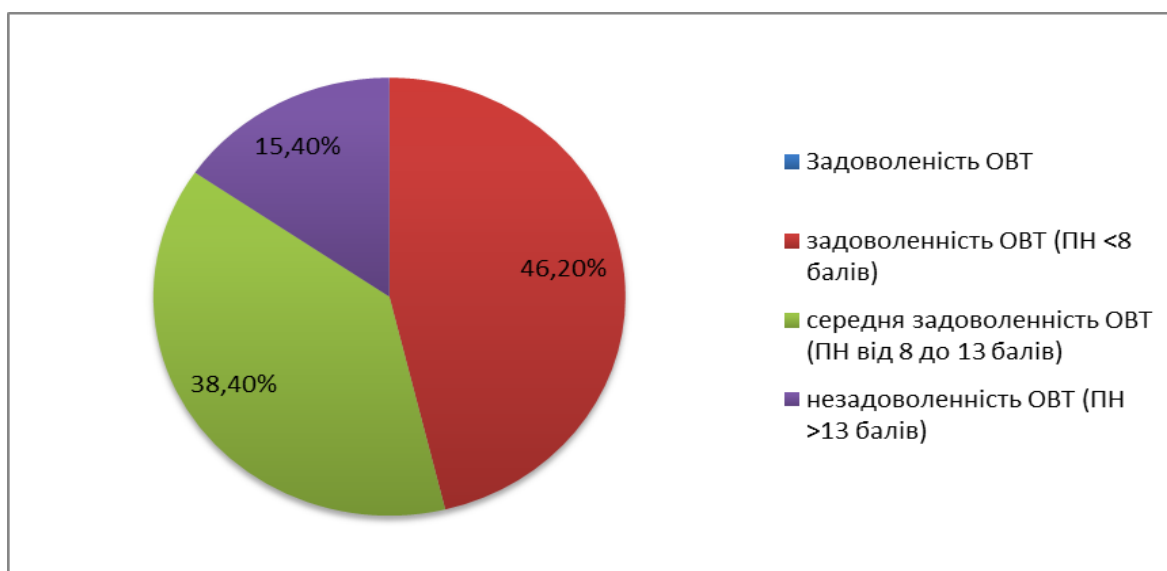
Характеристики дослідженої вибірки

Показник структури вибірки	Кількість учасниць
Структура вибірки за віком	
25–29 років	7
30–34 років	15
35–39 років	12
40–45 років	5
ВСЬОГО	39
Структура вибірки за сімейним станом	
Заміжні	19
У партнерських стосунках	3
Вільні або розлучені	17
ВСЬОГО	39
Структура вибірки за наявністю дітей	
Не мають дітей	14
Мають одну дитину	13
Мають двох та більше дітей	12
ВСЬОГО	39
Структура вибірки за зайнятістю	
Не працюють	14
Працюють на умовах повної зайнятості	13
Працюють на умовах часткової зайнятості	12
ВСЬОГО	39

Аналіз даних зі статистичними методом ANOVA з використанням тесту Дункана дозволив виділити групи досліджуваних з різними типам прихильності.

Рис. 1. Структура вибірки за типом ранньої прихильності (методика «Досвід близьких стосунків»)

Рис. 2. Структура вибірки за задоволеністю образом власного тіла (методика «Образ власного тіла»)

1). Група надійної прихильності [9] характеризується середнім рівнем перфекціонізму, властивим для опитаних жінок (5 балів); середніми значеннями показників депресії (47,29 балів), паранояльності (47,65 балів) і гіпоманіакальності (46 балів); низьким рівнем шизоїдності (43,35 балів) і значеннями психопатії нижче норми (38,64 бала);

2). Група ненадійно-уникаючої прихильності характеризується низьким рівнем перфекціонізму (2,5 бала); значеннями депресії (39,2 бала), психопатії (38,5 балів), паранояльності (39,4 бала) нижче рівня норми; низькими значеннями показників шизоїдності (43,1 бал) і гіпоманіакальності (46 балів);

3). Група ненадійно-залежної прихильності характеризується середніми значеннями показників перфекціонізму (6,22 бала), депресії (47,89 балів), психопатії (48,22 бала), паранояльності (53,22 бала), шизоїдності (52,67 балів) і гіпоманіакальності (56,89 балів);

4). Група ненадійно-тривожної прихильності характеризується високим рівнем перфекціонізму, що значно перевищують норму (12 балів); середніми значеннями показників депресії (57,33 балів), психопатії (59,67 балів), гіпоманіакальності (62,33 бала); показниками паранояльності (68,67 балів) та шизоїдності (65,33 бала), що наближаються до верхньої межі норми.

Для груп з різними рівнями задоволеності образом власного тіла аналіз методом ANOVA з використанням тесту Дункана дозволив виділити:

а) для групи з задовільним ставленням до образу власного тіла властиві низькі значення показників: прагнення до худорби (до 2,28 балів), незадоволеності деякими частинами свого тіла (до 3,23 балів), неефективності (до 0,22 балів) і інтероцептивної некомпетентності (до 0,39 балів); наявність значень наступних особистісних характеристик в межах норми: за шкалою іпохондрії – до 47,11 балів, за шкалою депресії – до 42,4 балів, за шкалою істерії – до 44,2 балів, за шкалою паранояльності – до 44,06 балів, по шкалою психастенії – до 43,94 балів; а також високі показники глобального самоствавлення, самоповаги, аутосимпатії та інтересу до себе.

б) для групи з середньо-задовільним ставленням до образу власного тіла характерні низькі значення показників: прагнення до худорби (до 2,67 балів), незадоволеності деякими частинами свого тіла (до 4,5 балів), неефективності (до 1 бала) і середнє значення рівня інтероцептивної некомпетентності (до 2,75 балів); наявність значень наступних особистісних характеристик в межах норми: за шкалою іпохондрії – до 56,63 балів, за шкалою депресії – до 49,67 балів, за шкалою істерії – до 50,17 балів, за шкалою паранояльності – до 54,63 балів, за шкалою психастенії – до 46,92 балів; а також середні показники глобального самоствавлення, аутосимпатії та інтересу до себе, і занижені показники самоповаги.

в) для групи незадовільного ставлення до образу власного тіла характерні високі значення показників: прагнення до худорби (до 6,5 балів), незадоволеності деякими частинами свого тіла (до 7,25 балів), неефективності (до 4,25 бала) і середнє значення рівня інтероцептивної некомпетентності (до 2,75 балів); наявність значень наступних особистісних характеристик в межах норми: за шкалою іпохондрії – до 56,63 балів, за шкалою депресії – до 55 балів, за шкалою істерії – до 58,63 балів, за шкалою паранояльності – до 54,91 балів, за шкалою психастенії – до 57,75 балів; а також середні показники глобального самоствавлення, низький рівень самоповаги, аутосимпатії та інтересу до себе.

Кореляційний аналіз виявив такі закономірності.

Встановлено позитивний взаємозв'язок потреби ініціювати спілкування з високим прагненням контролювати свого співрозмовника, більшою потребою виявляти емоції і отримувати емоційний відгук на них, а також відчувати взаємну необхідність співрозмовнику. Можна припустити, що більш товариські жі-

нки частіше відчують необхідність в контролі співрозмовника, а також емоційній взаємодії на основі взаємного наближення.

Встановлено позитивний взаємозв'язок потреби контролювати та високими показниками перфекціонізму, а також з низькими показниками неефективності за «Шкалою оцінки харчової поведінки». Також зроблено припущення, що у жінок, які прагнуть до контролю у взаємодії, є більша, ніж у інших, потреба у спілкуванні, і навпаки – жінки, які менше потребують спілкуванні з іншими, мають й меншу потребу у контролі.

У дослідженні встановлено, що у жінок, які більшою мірою прагнуть проявляти емоції у спілкуванні, є велика потреба як самостійно вступати в комунікацію, так і бути втягнутими в неї співрозмовником, а також більш висока потреба в отриманні емоційного відгуку від співрозмовника, ніж у більш стриманих жінок.

Виявлено прямий взаємозв'язок потреби досліджуваних бути включеними у спілкування з їхньою гіпоманіакальністю, а також з потребою відчувати емоційний відгук від співрозмовника. Тобто можна припустити, що чим вище ступінь гіпоманіакальності, тим більше у жінки потреба бути залученою в комунікацію, і навпаки. Можна сказати, що гіпоманіакальність необхідна для демонстрації потреби у взаємодії, а також в емоційному відгуку на таку взаємодію.

Необхідність бути контрольованими в спілкуванні позитивно і взаємно корелює із рівнем паранояльності у жінок, і негативно – з рівнем їхньої самоповаги. Тобто, чим вище паранояльні характеристики і нижче самоповага у жінок, тим більшу потребу бути контрольованими вони відчують.

Встановлено, що чим вище незадоволеність образом власного тіла, тим вищими є показники прагнення до худорби, ймовірність появи епізодів переїдання і подальшого за ним очищення з метою контролю за вагою, неприйняття деяких частин свого тіла, відчуття власної неуспішності і неможливості контролю власного життя, дефіцит впевненості в розпізнанні сигналів про голод і насичення. Незадоволеність образом власного тіла також тим вище, чим більше в структурі особистості переважають іпохондричних, депресивних, істеричних, паранояльних, психастенічних, шизоїдних і гіпоманіакальних рис характеру. Зменшення незадоволеності образом власного тіла зворотно корелює із збільшенням інтересу до себе, самоповагою і симпатією до себе.

Виявлено приблизний взаємозв'язок між прагненням жінок до худорби та підвищенням частоти епізодів переїдання з подальшим позбавленням від з'їденого, незадоволеністю певними частинами власного тіла, зниженням відчуття власної адекватності, втратою почуття безпеки і здатності контролювати своє життя, зниженням можливості до розпізнавання власного почуття голоду і насичення, а також переважанням психастенічних рис в структурі особистості.

Виявлено вірогідність збільшення проявів булімії при наявності у жінок складнощів з розпізнаванням власних почуттів насичення і голоду, а також високими показниками депресивних, психопатичних, паранояльних, психастенічних, шизоїдних і гіпоманіакальних рис особистості, а також при зниженні почуття самоповаги і очікуванні негативної оцінки себе з боку інших в структурі самоствавлення.

Встановлено, що показник незадоволеності деякими частинами свого тіла позитивно корелює з такими показниками як відчуття власної неефективності, неуспішності і відсутності почуття безпеки, наявністю іпохондричних, депресивних, істеричних і паранояльних рис в структурі особистості; негативно корелює з аутосимпатією в структурі самоствавлення.

Результати аналізу підтверджують, що у жінок з високим рівнем істеричної і депресивної складових в структурі особистості можна припустити високий рівень інтероцептивної некомпетентності, тобто труднощів у розпізнаванні почуттів голоду і насичення їжею, і навпаки. Також високий рівень показника інтероцептивної некомпетентності може припускати низький рівень глобального самоствавлення, самоповаги, симпатії та інтересу до себе.

Високі показники перфекціонізму виявлені у жінок з високими паранояльними, шизоїдними і гіпоманіакальними характеристиками.

Чим менше людина симпатизує собі, тим вище її недовіра до інших в міжособистісних відносинах, і навпаки – чим вище недовіра до інших, тим меншу симпатію відчуває до себе людина.

Показники інтероцептивної некомпетентності негативно корелюють з такими показниками самоствавлення, як глобальне самоствавлення (почуття недиференційованого прийняття себе), самоповага і аутосимпатія, а також очікуваного ставлення до себе від інших і інтересу до себе. Позитивна кореляція виявлена у даного показника з рівнем паранояльності, що може говорити про те, що підвищена підозрілість, що властива особистості, може також припускати в неї меншу здатність до розпізнавання своїх відчуттів голоду і насичення.

Ми вважаємо за доцільне спрямовувати зусилля в психокорекційній роботі жінками, що мають негативний образ тіла, у таких напрямках: робота із складовими незадовільного образу тіла у жінок, котрі визначені нами як такі, що позитивно корелюють з показником незадоволеності чином власного тіла – прагнення до худорби, булімічні прояви, перфекціонізм і неефективність, інтероцептивна некомпетентність, – а також сприяти підвищенню рівня самоповаги та самопідтримки, інтересу до себе та симпатії до себе, а також самоствавленню як фактора, зниження якого корелює із незадоволеністю образом власного тіла. При проведенні колекційної роботи з клієнтами, що мають проблеми із образом власного тіла, необхідно враховувати притаманні ним особистісні особливості – істеричні, депресивні, психастенічні, психопатичні, паранояльні, шизоїдні і гіпоманіакальні риси у структурі їхньої особистості.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Прихильність дитини до матері є однією з первинних причин формування негативного образу тіла, а також істотно впливає на формування всієї «Я-концепції» особистості, складаючи основу самоствавлення людини, робочу модель її відносин з самою собою та з іншими. Сформованість образу тіла є показником рівня особистісного розвитку, а сприйняття його входить в структуру самоствавлення і самооцінки, що значно впливає на адаптацію людини в суспільстві. Зміни в образі тіла, як частини концептуальної системи особистості, ведуть за собою зміни у всіх частинах цієї системи, а також змінюють поведінку людини і її взаємини зі світом; також має

місце й зворотній взаємовплив. Оскільки «Я-концепція» людини є набором її установок по відношенню до себе і свого місця в світі, а інтегрованість, цілісність фізичного образу «Я» залежить від збігу «реального», «соціального» та «ідеального» уявлень про фізичне «Я» особистості, можна простежити взаємозв'язок самоствавлення і сприйняття свого образу тіла.

На формування образу тіла перший і найважливіший вплив мають відносини з матір'ю, їхня якість і глибина. Вони також визначають рівень самоствавлення дитини в майбутньому, що також впливає на образ її тіла. Надалі, факторами, які коригують образ тіла людини, будуть очікування і ставлення до образу її тіла значущих для неї осіб, характер відносин з якими також визначається внутрішньої робочою моделлю прихильності людини. Тому можна зробити висновки про те, що за допомогою коректування відносин прихильності можна впливати на самоствавлення людини, і – опосередковано – на образ її тіла.

Проведене дослідження образу тіла у жінок з різними типами прихильності показує нам, що відмінності між групами типів прихильності спостерігаються за рівнями показників перфекціонізму, а також певних особистісних характеристик в структурі кожного типу.

Встановлено основні кореляційні взаємозв'язки між показниками міжособистісного спілкування, притаманного жінкам з різними типами прихильності. Кореляційний аналіз показав також наявність позитивних двосторонніх взаємозв'язків основних складових негативного образу тіла із загальним рівнем задоволеності, а також негативні двосторонні взаємозв'язки з показниками самоствавлення.

На підставі проведеного дослідження та аналізу його результатів були розроблені рекомендації та окреслено основні напрямки психологічної роботи з клієнтами, що мають незадовільний образ тіла. Дані рекомендації стосувалися психологічної роботи зі складовими негативного образу тіла (прагнення до худорби, булімічні прояви, неефективність і перфекціонізм, недовіра в міжособистісних відносинах та інтероцептивна некомпетентність), особистісними особливостями клієнтів, для яких характерна незадоволеність образом власного тіла, а також показниками самоствавлення (самоповага, інтерес до себе, глобальне самоствавлення, ставлення з боку інших).

Список використаних джерел

1. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Роберт Бернс. – М. : Прогресс, 1986. – 422 с.
2. Виннокотт Д.В. Маленькие дети и их матери / Дональд Вудс Винникотт. – М. : Независимая фирма «Класс», 1998. – 80 с.
3. Выготский Л.С. О психологических системах / Лев Семенович Выготский // Собр. соч. в 6-ти тт. – Т. 1. – М. : Педагогика, 1982. – 487 с.
4. Ильчик О.А. Русскоязычная адаптация методики «Шкала оценки пищевого поведения» / О.А. Ильчик, С.В. Сивуха, О.А. Скугаревский, С. Суихи // Психиатрия, психотерапия и клиническая психология : международный научно-практический журнал. – 2011. – № 1. – С. 39–50.
5. Калиновская В.В. «Обратная сторона» внешней привлекательности: исследование компонентов образа собственного тела у студентов БГМУ / В.В. Калиновская, О.А. Скугаревский // Белорусский медицинский журнал. – 2004. – № 3. – С. 46–48.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / Алексей Николаевич Леонтьев. – М. : Просвещение, 1975. – 352 с.
7. Скугаревский О.А. Образ собственного тела: разработка инструмента для оценки / О.А. Скугаревский, С.В. Сивуха // Психологический журнал. – 2006. – № 2. – С. 40–48.

8. Соколова Е.Т. Самосознание и самооценка при аномалиях личности / Е.Т. Соколова. – Москва : Изд-во МГУ, 1989. – 210 с.
9. Яремчук М.В. Особенности привязанности в детско-родительских отношениях и отношениях любви у старших подростков / М.В. Яремчук // Психологическая наука и образование. – 2005. – № 3. – С. 86-94.
10. Psylab. Энциклопедия психодиагностики: Клевцов А. Опросник самоотношения [Электронный ресурс] / А. Клевцов. – Электрон. дані (1 файл). – 2014. – Режим доступа: http://psylab.info/Опросник_самоотношения.
11. Psylab. Энциклопедия психодиагностики: Клевцов А. Сокращенный многофакторный опросник для исследования личности [Электронный ресурс] / А. Клевцов. – Электрон. дані (1 файл). – 2014. – Режим доступа: http://psylab.info/Сокращенный_многофакторный_опросник_для_исследования_личности

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Burns R. Development of self-concept and training / Robert Burns. – Moscow : Progress, 1986. – 422 p.
2. Winnokott D.W. Young children and their mothers / Donald Winnicott. – М. : Nezavisimaya firma "Klass", 1998. – 80 p.
3. Vygotsky L.S. On psychological systems / Lev Vygotsky // Coll. works. in 6 vols. – Т. 1. – Moscow : Pedagogy, 1982. – 487 p.
4. Ilchik O.A. The Russian-language adaptation techniques “Scale assessment of eating” / O.A. Ilchik, S.V. Sivukha, O.A. Skugarevsky, S. Suihi // Psychiatry, psychotherapy and clinical psychology: an international scientific journal. – 2011. – № 1. – P. 39–50.
5. Kalynovska V.V. "The Other Side" visual appeal: a study of its own body image components in students of BSM / V.V. Kalynovska, O.A. Skugarevsky // Belarusian Journal of Medicine. – 2004. – № 3. – P. 46–48.
6. Leontiev A.N. Activities. Consciousness. Personality / Alexey Leontiev. – М. : Prosvescheniye, 1975. – 352 p.
7. Skugarevsky O.A. The image of own body: the development of tools for the evaluation / O.A. Skugarevsky, S.V. Sivukha // Psychologicheskij Journal. – 2006. – № 2. – P. 40–48.
8. Sokolova E.T. Self-awareness and self-esteem of the individual anomalies / E.T. Sokolova. – Moscow : Izdatel'stvo MGU, 1989. – 210 p.
9. Yaremchuk M. Features affection in parent-child relationships and love relationships at the senior teenagers / M.V. Yaremchuk // Psychological Science and Education. – 2005. – № 3. – P. 86–94.
10. Psylab. Encyclopedia psychodiagnosis: A. Klevtsov Questionnaire of the Self [Electronic resource] / A. Klevtsov. – Electron. dani (1 file). – 2014. – Access Mode: http://psylab.info/Опросник_самоотношения
11. Psylab. Psychodiagnosis Encyclopedia: A. Klevtsov. Multifactorial questionnaire for the study of personality [Electronic resource] / A. Klevtsov. – Electron. dani (1 file). – 2014. – Access: http://psylab.info/Сокращенный_многофакторный_опросник_для_исследования_личности

Krainikov E.V., Prokopovich E.M., Trutenko N.A. Features of own body image in women with different types of early attachment. The article studies the impact of the early attachment's type to the image of body in women. We conducted an empirical study showed that the forming of image of the body mostly depends on relationships with mother, their quality and depth. They also determine the level of child's self-attitude in the future, which also affected by the image of her body. Further factors adjusting the image of the human body will expectations and attitude to the body image of significant people; the relationships with them are also determined by the of individual's internal working model of attachment. The data is the basis of recommendations for correction work to the appropriate categories of clients.

Key words: body image, attachment, self, relationship with mother, autosympathy, perfectionism, interest in Self.